

29 august, ora 17.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA ATENEU

Ateneul Român

ORCHESTRA SIMFONICĂ WDR DIN KÖLN

CRISTIAN MĂCELARU dirijor

MATTHIAS GOERNE bariton

Dediu Formido (primă audiție românească)

Mahler/Glanert Cornul fermecat al băiatului (selecțiuni)

Pauză (15 minute)

Bartók Muzica baletului *Prințul cioplit în lemn* op. 13

Dan Dediu (n. 1967), una dintre cele mai pregnante personalități ale școlii componistice românești contemporane, având totodată un real prestigiu internațional, s-a impus în diverse genuri: muzică simfonică, de cameră, instrumentală, corală, operă etc. Este laureat al multor competiții naționale și internaționale de creație, între care și Concursul George Enescu – ediția 1991.

Formido – op. 175 a avut prima audiție absolută pe 18 februarie 2022 la Köln tot sub bagheta lui Cristian Măcelaru, dirijorului actualului concert, lucrarea fiind compusă la comanda Orchestrei Radiodifuziunii vest germane (*Westdeutscher Rundfunk – WDR*) și făcând parte dintr-un proiect al acesteia intitulat *Miniaturen der zeit/ Miniaturi ale timpului*. Au fost solicitați în consecință 12 compozitori din întreaga lume să participe cu câte o lucrare de aproximativ 5 minute, care urma să fie prezentată ca primă piesă în programele ei de concert. Fiecare dintre aceste miniaturi simfonice trebuia să surprindă o stare sufletească de stringentă actualitate, să fie deci un instantaneu sonor al timpului; un timp pe care Dan Dediu l-a considerat, pe bună dreptate, dominat de flagelul pandemiei. *Formido* (spaimă, în limba latină) ilustrează deci – după cum spune autorul – „sentimentul de angoasă pe care îl trăim cu toții, mai ales atunci când suntem amenințați de ceva ce nu înțelegem (...)”. Lucrarea, chiar dacă este o expresie a spaimei, mi-a făcut plăcere să o scriu pentru că am pus la treabă toată orchestra, într-un iureș instrumental în care virtuozitatea primează”.

Gustav Mahler (1860 – 1911), compozitor austriac din amurgul romantismului – cu o popularitate crescândă în ultimele decenii – a fost totodată un dirijor de operă rămas legendar. Această activitate i-a permis accesul la tainele vocii umane ale cărei posibilități expresive le-a valorificat magistral și în propria sa creație. A compus aproape exclusiv lieduri și simfonii, cele două genuri având la el o conexiune complexă, influențându-se reciproc, întrepătrunzându-se adesea.

Colecția de versuri populare **Des Knaben Wunderhorn/Cornul fermecat al băiatului** a fost sursa poetică de predilecție a liedurilor sale, iar cele incluse în programul de azi sunt lucrări de tinerețe, compuse inițial pentru voce și pian. Mahler însuși le-a oferit apoi unora dintre ele un veșmânt orchestral prin obiceiul său de a-și... cita anumite lieduri în simfonii. Astfel în Simfonia a III-a regăsim atât *Ablösung im Sommer* cât și *Es sungen drei Engel*. Altele au versiunea orchestrală abandonată de compozitor sau pierdută parțial, motiv pentru care anumiți creatori au realizat reconstituiri ulterioare, respectând – mai mult sau mai puțin – stilul original mahlerian. Unul dintre aceștia este **Detlev Glanert** (n.1960), compozitor german de notorietate internațională, mare admirator al lui Mahler pentru „simplitatea expresivității sale dramatice”. El i-a cercetat atent maniera de instrumentație și a încercat să o redea (cu aproape un deceniu în urmă) prin orchestrarea acestor lieduri. Selecția lui cuprinde: *Um schlimme Kinder artig zu machen* - *Ich ging mit lust* - *Aus, aus!* - *Starke Einbildungskraft* - *Zu Straßburg auf der Schanz* - *Ablösung im Sommer* - *Schneiden und Meiden* - *Nicht wiedersehn!* - *Selbstgefühl* - *Es sungen drei Engel*.

Program

Béla Bartók (1881–1945), compozitor, pianist și etnomuzicolog maghiar născut printre români (la Sânicolaul Mare) în același an cu Enescu, a fost apreciat în timpul vieții mai ales ca interpret, asemenea lui Enescu. Alături de el a și cântat într-un concert bucureștean cea de-a 2-a Sonată a sa pentru vioară și pian. Inestimabilă a rămas și contribuția lui Bartók la cunoașterea și valorificarea în creația muzicală cultă a folclorului (balcanic, în special), implicit a muzicii populare românești. Tot asemenea lui Enescu, el este din ce în ce mai prețuit în zilele noastre pentru creațiile sale; mai ales datorită lucrărilor sale camerale și concertante, operei *Castelul prințului Barbă Albastră* (singulară precum *Oedipe-ul enescian*), baletului *Mandarinul miraculos*.

Prințul de lemn este primul său balet compus într-un act și prezentat în premieră absolută la Budapesta, în 1917. Scenariul, realizat de Béla Balázs, e inspirat din lumea basmelor. Împiedicat de o zână geloasă să ajungă la prințesa de care e îndrăgostit, un prinț, pentru a-i atrage acesteia atenția de la distanță, își încropește un *alter ego* ridicându-și toiagul înfășurat în mantie și încununat cu propria-i coroană fixată peste o perucă. Dar zâna îl însuflețește pe „prințul de lemn” și astfel prințesa se îndrăgostește de acesta, spre disperarea originalului uman. O disperare care nu va dura mult căci zâna, înduioșată, va... înlemni la loc sosia, netezind deci calea adevăratului prinț spre aleasa inimii sale. Rafinamentul anumitor imagini sonore amintește de Debussy iar amploarea aparatului orchestral (compartimente extinse ale instrumentelor de suflat și percuție) de Wagner sau Richard Strauss; influențe care, departe de a anihila, mai degrabă potențează originalitatea sintetic-eclectică a lucrării.

Ligia Ardelean

Orchestra

Orchestra simfonică WDR este una dintre cele mai importante orchestre din Germania. Ansamblul are o prezență regională și o reputație națională și internațională. Spectacolele sale variază de la serii de concerte la Filarmonica din Köln și parteneriate cu săli de concerte și festivaluri din regiune până la invitații regulate la München, Salzburg, Hamburg, Festivalul de muzică din Schleswig-Holstein sau Kissinger Sommer. În ultimii ani, ansamblul a susținut numeroase turnee în Asia și Europa, cel mai recent la BBC Proms și la Timișoara, Capitala Europeană a Culturii.

©Peter Adami

Orchestra simfonică WDR este prezentă în producții TV, emisiuni radio, transmisiuni în direct și alte produse digitale, cum ar fi seria video inovatoare „Traumwandler”. La nivel regional, ansamblul se angajează să aducă muzica mai aproape de public: în proiecte educaționale pentru clasele de elevi, pentru familii, cum ar fi „Concert cu șoricelul” și prin formate în afara cadrului tradițional al concertelor. Înregistrările periodice pe CD completează spectrul Orchestrei Simfonice WDR. În septembrie 2022, prima producție de lucrări orchestrale sub conducerea dirijorului șef Cristian Măcelaru a fost lansată cu *Legende* op. 59 și *Suita Cehă* op. 39 de Antonín Dvořák, urmată de o lansare cu *Prințul de lemn* și *Suita de dansuri* de Béla Bartók. O înregistrare cu lucrări de Prokofiev, Sarasate și Britten, printre alții, a fost lansată în august 2022 în colaborare cu violonistul Augustin Hadelich și a fost nominalizată pentru renumitul premiu „Preis der deutschen Schallplattenkritik”. Înregistrarea Simfoniilor 3 și 4 ale compozitoarei poloneze Grażyna Bacewicz a fost primită cu la fel de mult entuziasm din partea presei de specialitate. Acest CD este preludiul lansării integrale a lucrărilor orchestrale ale compozitoarei. Pe lângă cultivarea repertoriului simfonic tradițional, WDR Sinfonieorchester este deosebit de preocupată de interpretarea muzicii contemporane. Începând cu anii 1950, ansamblul a fost unul dintre cei mai importanți comisionari de compoziții contemporane și a scris istoria muzicii prin premiere revoluționare.

Recent desemnat director artistic al Festivalului și Concursului George Enescu, dirijorul **Cristian Măcelaru**, câștigător al premiului GRAMMY, este director muzical al Orchestrei Naționale a Franței, dirijor-șef al Orchestrei Simfonice WDR, director artistic și dirijor principal al Orchestrei Simfonice Internaționale de Tineret a Centrului Interlochen pentru Arte și director muzical și dirijor al Festivalului de Muzică Contemporană Cabrillo.

Cristian Măcelaru a beneficiat de atenție internațională pentru prima dată în 2012, când a apărut la pupitrul Orchestrei Simfonice din Chicago, în locul lui Pierre Boulez.

©Adriane White

În același an, a primit Premiul Solti pentru tineri dirijori, o distincție prestigioasă acordată o singură dată în istoria fundației, urmată în 2014 de premiul Solti pentru dirijat. De atunci, a dirijat cu regularitate concertele unora dintre cele mai bune orchestre americane, printre care Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestra Filarmonicii din Los Angeles, Orchestra Simfonică din Cleveland, Orchestra Simfonică din St. Louis și National Symphony Orchestra. O colaborare deosebit de strânsă îl leagă de Orchestra din Philadelphia: de la debutul său din aprilie 2013, a dirijat această orchestră de peste 150 de ori și a ocupat timp de trei stagioni funcția de dirijor rezident. Înainte de aceasta, a fost dirijorul lor asociat timp de două stagioni și, anterior, dirijor asistent timp de o stagiune, din septembrie 2011. Continuă să aibă o relație strânsă cu orchestra, dirijând-o în cadrul programelor anuale din stagioni și al altor concerte speciale.

Cristian Măcelaru și-a făcut debutul la Carnegie Hall în februarie 2015, în cadrul unui program cu Orchestra Simfonică Națională a Danemarcei și Anne-Sophie Mutter. Dirijor pasionat de operă, în iunie 2015 a condus Opera din Cincinnati în interpretări foarte apreciate ale operei *Trubadurul*. În 2010, și-a făcut debutul în operă cu Grand Opera din Houston în *Madama Butterfly* și a dirijat premiera americană a operei *Turning Point* de Colin Matthews cu Orchestra Tanglewood Music Center, în cadrul Festivalului de muzică contemporană Tanglewood. În 2019, s-a întors la Grand Opera din Houston pentru o producție a lui Kasper Holten a operei *Don Giovanni*.

În Europa, Măcelaru a fost foarte solicitat ca dirijor invitat alături de numeroase orchestre și festivaluri de renume, printre care Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Regală Concertgebouw, Orchestra Capelei de Stat din Dresda, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Orchestra Simfonică Germană din Berlin, Orchestra Simfonică a Orașului Birmingham, Orchestra Filarmonică din Rotterdam, Orchestra Filarmonică Radio France, Orchestra din Hallé, Orchestra de Cameră Scoțiană și Orchestra Simfonică Națională Daneză.

Matthias Goerne este unul dintre cei mai versatili și căutați cântăreți la nivel internațional și un invitat frecvent în cadrul unor festivaluri și săli de concert renumite. A colaborat cu cele mai importante orchestre, dirijori și pianiști din lume. Născut la Weimar, a studiat cu Hans-Joachim Beyer la Leipzig, iar mai târziu cu Elisabeth Schwarzkopf și Dietrich Fischer-Dieskau. Matthias Goerne a apărut pe principalele scene de operă din lume, inclusiv la Metropolitan Opera din New York, Opera Regală Covent Garden, Teatro Real din Madrid, Opera Națională din Paris și Opera de Stat din Viena. Rolurile sale variază de la Wolfram, Amfortas, Wotan, Orest și Jochanaan până la rolurile principale din *Castelul Ducei Barba Albastră* de Béla Bartók și *Wozzeck* de Alban Berg.

Măiestria lui Goerne a fost documentată în numeroase înregistrări, multe dintre ele au primit premii prestigioase, inclusiv patru nominalizări la Grammy, un premiu ICMA, un premiu Gramophone Award, BBC Music Magazine Vocal Award 2017 și un Diapason d'Or arte.

După înregistrările sale legendare cu Vladimir Ashkenazy și

Alfred Brendel pentru Universal Music, a înregistrat o selecție de cântece de Schubert pe 12 CD-uri pentru *harmonia mundi* (Ediția Goerne/Schubert) cu pianiști eminenți.

Cele mai recente înregistrări de cântece ale sale, care cuprind cântece de Brahms cu Christoph Eschenbach, cântece de Schumann cu Markus Hinterhäuser, cântece de Mahler cu BBC Symphony și arii de Wagner cu Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Suedeze, au primit recenzii elogioase.

În plus față de rezidența sa cu Filarmonica din New York, alte momente importante ale stagiunii 2018/19 au inclus concerte cu alte orchestre de top din SUA (Pittsburgh, Houston, Los Angeles), Europa și Japonia. Totodată, domnul Goerne a apărut în rolul Kurwenal (Tristan) la Opera Națională din Paris.

Recitaluri de cântece cu Daniil Trifonov, Leif Ove Andsnes și Sir Antonio Pappano l-au purtat la Filarmonica din Berlin, Filarmonica din Paris, Wigmore Hall din Londra, Palau de la Música din Barcelona și în alte locuri importante din Europa. În cele din urmă, dar nu mai puțin important, Goerne a fost invitat la festivalurile de vară din 2019 de la Ravinia, Salzburg și Verbier.

©Caroline de Bon